

Klokt att försöka överträffa sig själv

Svenska Dagbladet den 9 mars 2023

Min senaste kolumn handlade om att kvinnor är mindre tävlingsbenägna än män, och att det skadar kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Könsskillnaden i tävlingsbenägenhet kan delvis förklaras av att kvinnor är mindre riskbenägna än män, och av att de inte lika ofta som män överskattar sin egen förmåga. Samtidigt fattar de som är mer tävlingsbenägna – alltså oftare män än kvinnor – beslut vad gäller utbildning och karriär, som leder till att de får högre inkomster i genomsnitt.

Att döma av de – rätt talrika – reaktionerna på min text kände många att detta är ett rätt deprimerande budskap. Filippa, en insiktsfull kvinna, skrev till exempel att hon inte kan bli vän med tävlingskulturen. Måste man, frågar hon sig, bli ”sån” – alltså tävlingsinriktad – för att duga i den här världen? Och om man säger nej, får man skylla sig själv då och till exempel acceptera en lägre inkomst?

Så här dagen efter Internationella kvinnodagen vill jag därför bidra med lite hopp till dem som känner som Filippa.

För några år sedan satt jag nämligen på en konferens tillsammans med två kvinnliga medförfattare. Vi hade en diskussion som grundades i samma tankegångar som de Filippa uttryckte i sitt mejl till mig. En av oss nämnde också att även om hon kunde känna igen sig i att kvinnor mindre ofta har lust att tävla mot andra, så utmanade hon ständigt sig själv att förbättras, och försökte överträffa sina egna tidigare prestationer. Är inte det också, frågade hon sig och oss, ett slags tävlingsbenägenhet?

Så vi genomförde en studie där vi lät ett par tusen personer göra matteuppgifter och fatta beslut. Hälften av dem fick välja mellan en lägre summa per korrekt löst uppgift, eller en högre summa som de bara kunde få om de presterade bättre än en annan person som de tävlade mot. Den andra hälften av våra deltagare stod inför ett annat val: mellan samma lägre, individuellt bestämda summa, eller en högre summa som de kunde få om de tävlade mot sig själva och överträffade sin egen, tidigare, prestation. Vi testade alltså människors benägenhet att inte bara tävla mot andra, utan också mot sig själva.

Resultaten var intressanta. Även om kvinnor är mindre villiga än män att tävla mot andra, så verkar det inte finnas någon könsskillnad när det gäller att tävla mot sig själv. Det gör kvinnor lika ofta och gärna som män. Vi såg också att den prestationsförbättring som ofta uppkommer när en person tävlar, finns där också om tävlingen är mot ens egna, tidigare resultat. Rätt goda nyheter alltså! Att tävla mot sig själv är en lika bra motivation för att prestera väl som att tävla mot andra – men mer könsneutralt.

Så för den – kvinna som man – som funderar över könsskillnader på arbetsmarknaden, och kanske känner att de borde vara mer aggressiva i bemärkelsen att tävla mer – men inte vill, eller känner att de inte kan: Fundera på att tävla mot dig själv i stället, och att framhålla det för presumtiva arbetsgivare och andra. De kan mycket väl uppskatta det personlighetsdraget väl så mycket.

Johanna Möllerström